kirjeldas. Need moodustavad tähtsaima kivististekogu Tartu ülikooli geoloogiamuuseumis. A-e peamiseks teoseks on „Das vollkommenste Hautskelet der bisher bekannten Thierreihe“ (Tartu, 1856).

Левицкій I (1902). *A. L.*

* **ASPE, Elisabeth,** kirjanik, suri 25. VIII 1927 ukj. Vana-Pärnus.

A. Raag, E. A. (1928).

* **AST, Gottlieb Jaan,** poliitikategelane, saabus 1919 välismaalt Eestisse, oli Tallinna linnapea abi, suri 15. XII 1919 ukj. Tallinnas.

„Sotsialdemokraat“ 1919, nr. 275, 276; „Vaba Maa“ 1919, nr. 277; Pvl. 1919, nr. 276.

* **AST, Karl** (pseud. **K. Rumor**), kirjanik ja poliitikategelane, jätkas 1926—33 poliitilist tegevust Riigikogus ja E. Sotsialistlikus Tööliste Parteis; ta reisis 1930 Inglismaa, Vahemere ja Suessi kaudu Tseilonile ja Indiasse, tegi järgmisel a. autoreisu Skandinaaviasse ja Kesk-Euroopasse, elas 1934—35 Marokos, kus teotses ärialal. Toiminud seejärel ajakirjanikuna Lääne-, Kesk- ja Ida-Euroopas, viibis ta 1937—38 reisul Kaug-Idas. A. on avaldanud novellikogud „Mürgine vili“ (Tall., 1926), „Sammud kaduvikku“ (Tartu, 1928) ja „Kui Saara naerab“ (*ibid.*, 1929), sümbolistliku draama „Valge naine“ (*ibid.*, 1928), kolm kogu reisukirjeldusi Tseilonist ja Indiast „Palava päikese ja fanaatilise usu maal“ (*ibid.*, I, II 1930, III 1931) ning reisukirjad Marokost „Allah ja ta rahvas“ (Tall., 1936). Neist kuuluvad „Mürgine vili“ ja „Sammud kaduvikku“ eesti parima novellistika hulka. — A. on a-st 1939 pressiatašeeks Stokholmis.

Fr. Tuglas, Karl Rumor (1930); E. Laaman, Eesti iseseisvuse sünd (1936—38), lk. 40, 144 jt. *F. T.*

* **ASVERUS, Franz Gotthilf Friedrich,** kirikuõpetaja, sünd. 13. IX 1747 ukj., suri 15. VII 1818.

* **AUDOVA, Aleksander,** loodusteadlane, sünd. 21. VI 1892 vkj., töötas 1925—26 õpetajana Tartu gümnaasiumides ja 1927—32 füsioloogia eradots-na Tartu ülikoolis, oli ühtlasi 1927—32 Tartu rahvaülikooli juhataja ja tegev E. Sotsialistlikus Tööliste Parteis, ms. Tartu linnavolinikuna 1927—29; ta oli aktiivselt tegev ka vabamõtlejate ühingus „Humanitas“ selle asutajana ja esimehena 1926—32, ja juhatuse liige E. eugeenikaseltsis „Tõutervis“ kuni 1930. Et tal polnud võimalusi töötada eksperimentaalselt erialal Tartu ülikooli juures, oli ta siin peamiselt tegev kirjanduslikult ja siirdus 1932. a. alguses Nõukogude-Venesse, asudes tööle Moskva ülikooli füsioloogiainstituudis; surn. 7. XII 1932 ukj. Moskvas. — Loodusteadlasena oli A. silmapaistev oma suundumisega üldiste küsimuste poole, ainsana kaasaegsete eesti loodusteadlaste peres. Ta teaduslikest töist on tähtsamad „Das Aussterben der mesozoischen Reptilien“ (*Palaeobiologica* 1929) ja „Der wirkliche Kampf ums Dasein“ (*Acta* A XXII$_3$, 1931), milledes püüab leida lahendust üldisemaile küsimusile elukonna suhteis eluta loodusega. A. on avaldanud veel õpperaamatud „Üldine bioloogia“ (Tartu, 1924), „Inimese anatoomia ja füsioloogia õpiraamat“ (*ibid.*, 1930), peale selle tööd „Elu ja elukorraldus I“ (*ibid.*, 1926), „Klassiriik, sõda ja tööliskond“ (Tall., 1929), „Kas on viletsus ja tööpuudus paratamatud?“ (Tartu, 1931); ta oli ka tõutervishoiu käsiraamatu „Pärivus ja valik“ (Tartu, 1927) ja „Loomuliku ravimisõpetuse“ (*ibid.*, 1931—32) toimetajaid. *A. L.; T.*

AUGUST II Tugev, Poola kuningas, Saksi kuurvürstina **Friedrich August I,** sünd. 12. V 1670 ukj. Dresdenis Saksi kuurvürsti Johann Georg III ja Anna Sofia, Taani kun. Frederik III tütre pojana. A. sai 1694 Saksi kuurvürstiks. Ta võitis altkäemaksude jt. võtetega poola partei poolehoiu ning tõrjus kõrvale võistleja prints F. L. Conti ja valiti 1697 Poola kuningaks; surn. 1. II 1733 ukj. Varssavis. — Püüdes võimalikult paremini kindlustada oma suguvõsale Poola trooni pidas A. ms. Poolas ja Leedus oma Saksi sõjaväge. Ta lähenes tsaar Peeter I-le (vt.) 1698; nende kokkusaamisel Ravas (Galiitsias) riivati ühtlasi Vene juurdepääsu võimalust Läänemerele. Aegapidi kujunes eriti J. R. v. Patkul'i (vt.) õhutusel Rootsi-vastane liit 1699—1700 (vt. Karl XII). J. R. v. Patkul sõlmis kun. A-ga Liivimaa rüütelkonna nimel 24. VIII 1699 kapitulatsiooni, mille järgi Liivimaa ja vastava soovi korral ka Eestimaa ning Saaremaa pidid alistuma Poolale, kapitulatsiooni salapunktide järgi aga Augustile ja tema järglasile. A. 1700 kun. A-i poolt Rootsi vastu ettevõetud sõjakäiguga puhkenud Põhjasõda kujunes aga juba oma arengu alguses teissuguseks kui kun.

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 21